

Κατευθυντήριες γραμμές για τη μέθοδο υπολογισμού των προστίμων που επιβάλλονται κατ' εφαρμογή του άρθρου 23 παράγραφος 2 σημείο α) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003

(2006/C 210/02)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Κατ' εφαρμογή του άρθρου 23 παράγραφος 2 σημείο α) του Κανονισμού αριθ. 1/2003⁽¹⁾, η Επιτροπή δύναται, με απόφασή της, να επιβάλει πρόστιμα σε επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων, σε περίπτωση που αυτές, εκ προθέσεως ή εξ αμελείας, παραβιάζουν τις διατάξεις του άρθρου 81 ή του άρθρου 82 της Συνθήκης.
2. Στο πλαίσιο της άσκησης της εξουσίας της να επιβάλει τέτοιου είδους πρόστιμα, η Επιτροπή διαθέτει ευρεία διακριτική ευχέρεια⁽²⁾, εντός των ορίων που προβλέπονται από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1/2003. Πρώτον, η Επιτροπή οφείλει να λαμβάνει υπόψη της τη διάρκεια και τη σοβαρότητα της παράβασης. Δεύτερον, το επιβαλλόμενο πρόστιμο δεν πρέπει να υπερβαίνει τα όρια που προβλέπονται στο άρθρο 23 παράγραφος 2, δεύτερο και τρίτο εδάφιο του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003.
3. Για να διασφαλίσει τη διαφάνεια και τον αντικειμενικό χαρακτήρα των αποφάσεών της, η Επιτροπή δημοσίευσε, στις 14 Ιανουαρίου 1998, κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων⁽³⁾. Μετά την εφαρμογή τους για διάστημα άνω των οκτώ ετών, η Επιτροπή απέκτησε επαρκή εμπειρία για να αναπτύξει περαιτέρω και να τελειοποιήσει την πολιτική της στον τομέα των προστίμων.
4. Η εξουσία της Επιτροπής να επιβάλει πρόστιμα σε επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων οι οποίες, εκ προθέσεως ή εξ αμελείας, παραβιάζουν τις διατάξεις των άρθρων 81 ή 82 της Συνθήκης, αποτελεί ένα από τα μέσα που διαθέτει η Επιτροπή για τη διεκπεραίωση της αποστολής εποπτείας που της αναθέτει η Συνθήκη. Η αποστολή αυτή δεν περιλαμβάνει μόνο το καθήκον να διερευνά και να επιβάλει κυρώσεις επί συγκεκριμένων παραβάσεων, αλλά επίσης το καθήκον να ακολουθεί μια γενική πολιτική εφαρμογής, στον τομέα του ανταγωνισμού, των αρχών που θεσπίζονται από τη Συνθήκη και να κατευθύνει τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων προς την τήρηση των αρχών αυτών⁽⁴⁾. Για το σκοπό αυτό, η Επιτροπή πρέπει να διασφαλίζει ότι η δράση της έχει τον αναγκαίο αποτρεπτικό χαρακτήρα⁽⁵⁾. Κατά συνέπεια, όταν η Επιτροπή διαπιστώνει παράβαση των διατάξεων των άρθρων 81 ή 82 της Συνθήκης, η επιβολή προστίμου προς εκείνους που παραβίασαν τις διατάξεις αυτές μπορεί να είναι απαραίτητη. Τα πρόστιμα πρέπει να έχουν ένα επαρκώς αποτρεπτικό αποτέλεσμα, όχι μόνο ως κύρωση που επιβάλλεται στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις (ειδικό

αποτρεπτικό αποτέλεσμα), αλλά επίσης για την αποτροπή άλλων επιχειρήσεων να υιοθετήσουν συμπεριφορές που αντικεινται προς τις διατάξεις των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης ή να συνεχίσουν τέτοιου είδους συμπεριφορές (γενικό αποτρεπτικό αποτέλεσμα).

5. Για την επίτευξη των στόχων αυτών, ενδείκνυται η Επιτροπή να αναφέρεται στην αξία των πωλήσεων των προϊόντων ή υπηρεσιών με τις οποίες σχετίζεται η παράβαση, ως βάση για τον υπολογισμό των προστίμων. Η διάρκεια της παράβασης θα πρέπει επίσης να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στον υπολογισμό του κατάλληλου ύψους του προστίμου. Οι ενδεχόμενες επιπτώσεις της παράβασης στην αγορά αποτελούν, σε κάθε περίπτωση, συνάρτηση της διάρκειας της παράβασης. Κατά συνέπεια, θεωρείται σημαντικό το πρόστιμο να αντικατοπτρίζει και τον αριθμό των ετών, κατά τη διάρκεια των οποίων η επιχείρηση συμμετείχε στην παράβαση.
6. Ο συνδυασμός της αξίας των πωλήσεων με τις οποίες σχετίζεται η παράβαση και της διάρκειας της παράβασης θεωρείται ως κατάλληλη βάση υπολογισμού για να προσδιοριστεί η οικονομική σημασία της παράβασης καθώς και το σχετικό βάρος της συμμετοχής κάθε επιχείρησης σε αυτήν. Η αναφορά στους παράγοντες αυτούς είναι ενδεικτική της τάξης μεγέθους του προστίμου και δεν θα πρέπει να εκλαμβάνεται ως η βάση μιας αυτόματης και αριθμητικής μεθόδου υπολογισμού.
7. Θεωρείται επίσης ενδεδειγμένο να περιλαμβάνεται στο πρόστιμο ένα συγκεκριμένο ποσό, ανεξαρτήτως της διάρκειας της παράβασης, προκειμένου να αποτρέπονται οι επιχειρήσεις από το να προβαίνουν σε παράνομες πρακτικές.
8. Οι ενότητες που ακολουθούν αναλύουν τις αρχές που θα ακολουθεί η Επιτροπή για τον υπολογισμό των προστίμων, τα οποία θα επιβάλλονται κατ' εφαρμογή του άρθρου 23 παράγραφος 2 σημείο α) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003.

ΜΕΘΟΔΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΙΜΩΝ

- (1) Κανονισμός του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 και 82 της Συνθήκης, ΕΕ L 1 της 4.1.2003, σ. 1.
- (2) Βλέπε, για παράδειγμα, την απόφαση του Δικαστηρίου της 28ης Ιουνίου 2005, *Dansk Rørindustri A/S e.a. κατά Επιτροπής*, C-189/02 P, C-202/02 P, C-208/02 P και C-213/02 P, Συλ. σ. I-5425, σημείο 172.
- (3) Κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 15 παράγραφος 2 του κανονισμού αριθ. 17, και του άρθρου 65 παράγραφος 5 της Συνθήκης ΕΚΑΧ (ΕΕ C 9 της 14.1.1998, σ. 3).
- (4) Βλέπε, για παράδειγμα, την προαναφερθείσα απόφαση *Dansk Rørindustri A/S e.a. κατά Επιτροπής*, σημείο 170.
- (5) Βλέπε απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Ιουνίου 1983, *Musique Diffusion française e.a. κατά Επιτροπής*, 100/80 έως 103/80, Συλ. σ. 1825, σημείο 106.

9. Με την επιφύλαξη του σημείου 37 που αναφέρεται παρακάτω, η Επιτροπή θα χρησιμοποιεί την ακόλουθη μεθοδολογία, που περιλαμβάνει δύο στάδια, για τον υπολογισμό του προστίμου που θα επιβάλλεται στις επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων.
  10. Πρώτον, η Επιτροπή θα καθορίζει ένα βασικό ποσό για κάθε επιχείρηση ή ένωση επιχειρήσεων (βλέπε παρακάτω την Ενότητα 1).
  11. Δεύτερον, θα μπορεί να αναπροσαρμόσει το βασικό αυτό ποσό, προς τα πάνω ή προς τα κάτω (βλέπε παρακάτω την Ενότητα 2).
1. **Βασικό ποσό του προστίμου**
  12. Το βασικό ποσό καθορίζεται σε συνάρτηση με την αξία των πωλήσεων, σύμφωνα με την ακόλουθη μεθοδολογία.

A. Προσδιορισμός της αξίας των πωλήσεων

13. Για τον καθορισμό του βασικού ποσού του προστίμου, η Επιτροπή θα χρησιμοποιεί την αξία των πωλήσεων των προϊόντων ή υπηρεσιών που πραγματοποιήθηκαν από την επιχείρηση, με τις οποίες η παράβαση σχετίζεται άμεσα ή έμμεσα ⁽¹⁾, στον σχετικό γεωγραφικό χώρο εντός του ΕΟΧ. Η Επιτροπή θα χρησιμοποιεί κατά κανόνα τις πωλήσεις της επιχείρησης κατά τη διάρκεια του τελευταίου πλήρους οικονομικού έτους της συμμετοχής της στην παράβαση (στο εξής «η αξία των πωλήσεων»).
14. Όταν η παράβαση μιας ένωσης επιχειρήσεων αφορά τις δραστηριότητες των μελών της, η αξία των πωλήσεων θα αντιστοιχεί κατά κανόνα στο άθροισμα της αξίας των πωλήσεων των μελών της.
15. Για τον υπολογισμό της αξίας των πωλήσεων μιας επιχείρησης, η Επιτροπή θα χρησιμοποιεί τα καλύτερα διαθέσιμα στοιχεία της εν λόγω επιχείρησης.
16. Όταν τα στοιχεία που διατέθηκαν από μια επιχείρηση είναι ελλιπή ή αναξιόπιστα, η Επιτροπή θα μπορεί να υπολογίσει την αξία των πωλήσεων της εν λόγω επιχείρησης βάσει των επιμέρους στοιχείων, τα οποία θα έχει αποκτήσει ή/και οποιασδήποτε άλλης πληροφορίας θεωρεί σχετική και κατάλληλη.
17. Η αξία των πωλήσεων θα προσδιορίζεται χωρίς τον υπολογισμό του ΦΠΑ και των λοιπών φόρων που σχετίζονται άμεσα με τις πωλήσεις.
18. Όταν η γεωγραφική έκταση μιας παράβασης υπερβαίνει τα όρια του ΕΟΧ (για παράδειγμα, στην περίπτωση των παγκόσμιων καρτέλ), οι σχετικές πωλήσεις των επιχειρήσεων εντός του ΕΟΧ ενδέχεται να μην αντικατοπτρίζουν κατάλληλα τη βαρύτητα της συμμετοχής της κάθε επιχείρησης στην παράβαση. Αυτό μπορεί να ισχύει ιδίως στην περίπτωση παγκόσμιων συμφωνιών κατανομής αγορών.

Στις περιπτώσεις αυτές, με στόχο να αντικατοπτρίζεται τόσο το συνολικό μέγεθος των εν λόγω πωλήσεων εντός του ΕΟΧ όσο και η σχετική βαρύτητα της συμμετοχής της κάθε επιχείρησης στην παράβαση, η Επιτροπή θα μπορεί να εκτιμήσει τη συνολική αξία των πωλήσεων των προϊόντων ή υπηρεσιών με τις οποίες σχετίζεται η παράβαση στον σχετικό γεωγραφικό χώρο (ευρύτερο του ΕΟΧ), να προσδιορίσει το μερίδιο των πωλήσεων που αντιστοιχεί σε κάθε επιχείρηση που συμμετέχει στην παράβαση στην εν λόγω αγορά και να εφαρμόσει το ποσοστό αυτό στις συνολικές πωλήσεις των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων στο εσωτερικό του ΕΟΧ. Το αποτέλεσμα θα χρησιμοποιείται ως αξία των πωλήσεων με σκοπό τον καθορισμό του βασικού ποσού του προστίμου.

B. Προσδιορισμός του βασικού ποσού του προστίμου

19. Το βασικό ποσό του προστίμου θα συνδέεται με ορισμένο ποσοστό επί της αξίας των πωλήσεων, το οποίο θα καθορίζεται σε συνάρτηση με τον βαθμό σοβαρότητας της παράβασης, πολλαπλασιασμένο με τον αριθμό των ετών της παράβασης.
20. Η εκτίμηση της σοβαρότητας θα γίνεται κατά περίπτωση για κάθε είδος παράβασης, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις σχετικές συνθήκες της υπόθεσης.

⁽¹⁾ Ως τέτοια θα θεωρείται για παράδειγμα η περίπτωση οριζοντίων συμφωνιών καθορισμού τιμών για ένα συγκεκριμένο προϊόν, όταν η τιμή αυτού του προϊόντος χρησιμοποιείται κατόπιν ως βάση για την τιμή προϊόντων κατώτερης ή ανώτερης ποιότητας.

21. Κατά γενικό κανόνα, το ποσοστό επί της αξίας των πωλήσεων που θα λαμβάνεται υπόψη θα μπορεί να ανέλθει έως το 30 % της αξίας των πωλήσεων.
22. Για να αποφασιστεί εάν το ποσοστό της αξίας των πωλήσεων, το οποίο θα λαμβάνεται υπόψη σε μια συγκεκριμένη υπόθεση θα πρέπει να είναι χαμηλά ή υψηλά στην κλίμακα αυτή, η Επιτροπή θα συνεκτιμά διάφορους παράγοντες, όπως το είδος της παράβασης, το συνολικό μερίδιο αγοράς όλων των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, τη γεωγραφική έκταση της παράβασης και το εάν η παράνομη συμπεριφορά έχει εκδηλωθεί στην πράξη ή όχι.
23. Οι οριζόντιες συμφωνίες ⁽²⁾ καθορισμού τιμών, κατανομής αγορών και περιορισμού της παραγωγής, που είναι κατά κανόνα μυστικές, είναι, από την ίδια τη φύση τους, μεταξύ των πλέον επιζήμιων περιορισμών του ανταγωνισμού. Ως ζήτημα πολιτικής θα τιμωρούνται με βαριά πρόστιμα. Κατά συνέπεια, το ποσοστό της αξίας των πωλήσεων που θα λαμβάνεται υπόψη για τέτοιου είδους παραβάσεις κατά κανόνα θα ορίζεται στα υψηλότερα όρια της παραπάνω κλίμακας.
24. Για να ληφθεί πλήρως υπόψη η διάρκεια της συμμετοχής κάθε επιχείρησης στην παράβαση, το ποσό που θα καθορίζεται σε συνάρτηση με την αξία των πωλήσεων (βλέπε παραπάνω τα σημεία 20 έως 23) θα πολλαπλασιάζεται με τον αριθμό των ετών συμμετοχής στην παράβαση. Περίοδοι μικρότερες του ενός εξαμήνου θα υπολογίζονται ως μισό έτος· περίοδοι που θα υπερβαίνουν το εξάμηνο αλλά θα είναι μικρότερες του έτους θα υπολογίζονται ως ένα πλήρες έτος.
25. Επιπρόσθετα, ανεξαρτήτως της διάρκειας της συμμετοχής μιας επιχείρησης στην παράβαση, η Επιτροπή θα περιλαμβάνει στο βασικό ποσό ένα ποσό που θα κυμαίνεται μεταξύ 15 % και 25 % της αξίας των πωλήσεων, όπως αυτή ορίζεται παραπάνω στην Ενότητα Α προκειμένου να αποτρέπονται οι επιχειρήσεις και από το να εισέρχονται απλώς σε οριζόντιες συμφωνίες καθορισμού των τιμών, κατανομής της αγοράς και περιορισμού της παραγωγής. Η Επιτροπή θα μπορεί επίσης να επιβάλει ένα τέτοιο επιπρόσθετο ποσό και σε περιπτώσεις άλλων παραβάσεων. Για τον καθορισμό του ποσοστού επί της αξίας των πωλήσεων που θα ληφθεί υπόψη σε μια συγκεκριμένη περίπτωση, η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη της διάφορους παράγοντες και ιδίως εκείνους που προβλέπονται στο σημείο 22.
26. Όταν η αξία των πωλήσεων των επιχειρήσεων που συμμετέχουν σε μια παράβαση είναι παρόμοια, αλλά όχι ίδια, η Επιτροπή θα μπορεί να καθορίζει το ίδιο βασικό ποσό για καθεμία από τις επιχειρήσεις αυτές. Εξάλλου, κατά τον καθορισμό του βασικού ποσού του προστίμου, η Επιτροπή θα χρησιμοποιεί στρογγυλοποιημένους αριθμούς.

2. Αναπροσαρμογές του βασικού ποσού

27. Κατά τον υπολογισμό του προστίμου, η Επιτροπή θα μπορεί να λαμβάνει υπόψη της περιστάσεις που οδηγούν σε αύξηση ή μείωση του βασικού ποσού, όπως αυτό ορίζεται παραπάνω στο Ενότητα 1. Αυτό θα γίνεται βάσει μιας συνολικής εκτίμησης, κατά την οποία θα λαμβάνονται υπόψη όλες οι σχετικές περιστάσεις.

⁽²⁾ Σ' αυτές περιλαμβάνονται οι συμφωνίες, εναρμονισμένες πρακτικές και αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων δυνάμει του άρθρου 81 της Συνθήκης.

Α. Επιβαρυντικές περιστάσεις

28. Το βασικό ποσό του προστίμου θα μπορεί να αυξηθεί, όταν η Επιτροπή θα διαπιστώνει την ύπαρξη επιβαρυντικών περιστάσεων, όπως:

- όταν η επιχείρηση συνεχίζει ή επαναλαμβάνει την ίδια ή παρόμοια παράβαση, μετά τη διαπίστωση από την Επιτροπή ή από εθνική αρχή ανταγωνισμού ότι η εν λόγω επιχείρηση παραβίασε τις διατάξεις των άρθρων 81 ή 82. Το βασικό ποσό θα προσαυξάνεται έως 100 % για κάθε διαπιστωμένη παράβαση αυτού του είδους·
- όταν η επιχείρηση αρνήθηκε να συνεργαστεί ή παρεμπόδισε την Επιτροπή κατά τη διενέργεια της έρευνάς της·
- όταν η επιχείρηση είχε ηγετικό ρόλο ή ρόλο υποκινητή της παράβασης. Η Επιτροπή θα δίδει επίσης ιδιαίτερη προσοχή σε οποιοδήποτε μέτρο λήφθηκε για να υποχρεώσει άλλες επιχειρήσεις να συμμετάσχουν στην παράβαση ή/και οποιαδήποτε αντίποινα λήφθηκαν έναντι άλλων επιχειρήσεων, προκειμένου να εξασφαλίσουν την εφαρμογή των πρακτικών που συνιστούν την παράβαση.

Β. Ελαφρυντικές περιστάσεις

29. Το βασικό ποσό του προστίμου θα μπορεί να μειωθεί όταν η Επιτροπή θα διαπιστώνει την ύπαρξη ελαφρυντικών περιστάσεων, όπως:

- όταν η εμπλεκόμενη επιχείρηση αποδεικνύει ότι έπαυσε την παράβαση αμέσως μετά την πρώτη παρέμβαση της Επιτροπής. Αυτό δεν θα εφαρμόζεται στις μυστικές συμφωνίες ή πρακτικές (ιδίως στην περίπτωση καρτέλ)
- όταν η επιχείρηση αποδεικνύει ότι η παράβαση διαπράχθηκε από αμέλεια
- όταν η επιχείρηση αποδεικνύει ότι η συμμετοχή της στην παράβαση είναι ιδιαίτερα περιορισμένη και, κατά συνέπεια ότι, κατά τη διάρκεια της περιόδου κατά την οποία συμμετείχε στην παράνομη συμφωνία, απείχε κατ' ουσία από την εφαρμογή αυτής, ακολουθώντας ανταγωνιστική συμπεριφορά στην αγορά· το γεγονός ότι μια επιχείρηση συμμετείχε σε παράβαση για μικρότερη διάρκεια από τις λοιπές επιχειρήσεις δεν θα θεωρείται ελαφρυντική περίπτωση, καθώς η περίπτωση αυτή ήδη θα έχει ληφθεί υπόψη κατά τον καθορισμό του βασικού ποσού
- όταν η εμπλεκόμενη επιχείρηση συνεργάστηκε αποτελεσματικά με την Επιτροπή, πέραν του πεδίου εφαρμογής της Ανακοίνωσης περί Επειρείας και πέραν των νόμιμων υποχρεώσεών της να συνεργαστεί
- όταν η αντανταγωνιστική συμπεριφορά επετράπη ή ενθαρρύνθηκε από τις δημόσιες αρχές ή με νομοθετικά μέτρα. ⁽¹⁾

(1) Αυτό ισχύει υπό την επιφύλαξη της δυνατότητας λήψης μέτρων ενάντια στο εμπλεκόμενο Κράτος Μέλος.

Γ. Ειδική προσαύξηση για αποτρεπτικούς λόγους

30. Η Επιτροπή θα προσδίδει ιδιαίτερη προσοχή στην ανάγκη να διασφαλιστεί ότι τα πρόστιμα θα έχουν επαρκώς αποτρεπτικό αποτέλεσμα· για τον σκοπό αυτό, θα μπορεί να αυξήσει το πρόστιμο που επιβάλλεται στις επιχειρήσεις οι οποίες έχουν ένα ιδιαίτερα μεγάλο κύκλο εργασιών πέραν των πωλήσεων των προϊόντων και υπηρεσιών με τα οποία σχετίζεται η παράβαση.
31. Η Επιτροπή θα λαμβάνει επίσης υπόψη την ανάγκη προσαύξησης του προστίμου, ώστε αυτό να υπερβεί το ποσό των παράνομων κερδών που οι επιχειρήσεις αποκόμισαν συνεπεία της παράβασης, όποτε είναι δυνατόν να υπολογιστεί το εν λόγω ποσό.

Δ. Μέγιστο νόμιμο όριο

32. Για κάθε επιχείρηση και ένωση επιχειρήσεων που συμμετέχει στην παράβαση, το τελικό ποσό του προστίμου σε καμία περίπτωση δεν θα υπερβαίνει το 10 % του συνολικού κύκλου εργασιών του προηγούμενου οικονομικού έτους, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 23 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003.
33. Όταν η παράβαση μιας ένωσης επιχειρήσεων συνδέεται με τις δραστηριότητες των μελών της, το πρόστιμο δεν θα υπερβαίνει το 10 % του αθροίσματος του συνολικού κύκλου εργασιών κάθε μέλους της ένωσης που δραστηριοποιείται στην αγορά που επηρεάζεται από την παράβαση.

Ε. Ανακοίνωση περί επείκειας

34. Η Επιτροπή θα εφαρμόζει τους κανόνες περί επείκειας σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στη σχετική ανακοίνωση.

ΣΤ. Δυνατότητα πληρωμής

35. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, η Επιτροπή δύναται, εφόσον αυτό της ζητηθεί, να συνεκτιμήσει την αδυναμία της επιχείρησης να πληρώσει το πρόστιμο σε ένα συγκεκριμένο κοινωνικό και οικονομικό πλαίσιο. Η Επιτροπή δεν θα βασίζεται καμία μείωση του προστίμου που χορηγείται για αυτό το λόγο στην απλή διαπίστωση μιας προβληματικής ή ελλειμματικής οικονομικής κατάστασης. Μία τέτοια μείωση θα μπορεί να χορηγείται μόνο βάσει αντικειμενικών αποδείξεων ότι η επιβολή του προστίμου, σύμφωνα με τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές, θα έδρανε ανεπανόρθωτα σε κίνδυνο την οικονομική βιωσιμότητα της εμπλεκόμενης επιχείρησης και θα οδηγούσε στην απώλεια της αξίας στοιχείων του ενεργητικού της.

ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

36. Η Επιτροπή δύναται, σε ορισμένες περιπτώσεις, να επιβάλλει συμβολικό πρόστιμο. Η αιτιολόγηση ενός τέτοιου προστίμου θα πρέπει να παρατίθεται στο κείμενο της απόφασης.

37. Παρότι οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές παραθέτουν τη γενική μεθοδολογία για τον υπολογισμό των προστίμων, οι ιδιαιτερότητες μίας ορισμένης υπόθεσης ή η ανάγκη διασφάλισης του αποτρεπτικού χαρακτήρα του προστίμου, μπορεί να δικαιολογούν απόκλιση από τη μεθοδολογία αυτή ή από τα όρια που καθορίζονται στο σημείο 21.
38. Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές θα εφαρμόζονται σε όλες τις υποθέσεις στις οποίες κοινοποιήθηκε ανακοίνωση αιτιάσεων μετά την ημερομηνία δημοσίευσής τους στην Επίσημη Εφημερίδα, ανεξαρτήτως εάν το πρόστιμο επιβάλλεται κατ' εφαρμογή του άρθρου 23 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003 ή του άρθρου 15 παράγραφος 2 του κανονισμού αριθ. 17⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Άρθρο 15 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) 17 της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 [ήδη 81 και 82] της Συνθήκης (ΕΕ 13 της 21.2.1962, σ. 204).